

Természetvédők és kutatók ismeretei az eurázsiai hód kapcsán a Kárpát-medencében II.: táplálkozás, építés, élőhelyválasztás, ismeretterjesztés

Juhász Erika – Biró Marianna – Babai Dániel – Molnár Zsolt

Online függelék

Appendix 1. A vizsgálat során alkalmazott interjúfonál azon kérdései, melyek a cikkben feldolgozott témákkal kapcsolatosak

1. Mit eszik a hód ebben a tájban?
2. Mely fásszárú fajokat fogyasztja a hód?
3. Mely fásszárú fajokat fogyasztja a hód szívesebben? Van-e olyan faj, amit jobban kedvel?
4. Fogyaszt-e a hód inváziós fásszárú fajokat? Ha igen, akkor melyeket?
5. Vannak olyan fafajok, amelyek szerepelnek a vízparti fásszárú-kínálatban, de a hód egyáltalán nem fogyasztja őket?
6. Milyen átmérőjű fákat kedvel jobban a hód? Van-e olyan átmérőtartomány, amelyet előnyben részesít?
7. Tapasztalt-e valamilyen különbséget abban a tekintetben, hogy mely fásszárú fajoknak fogyasztja a hód a fiatalabb és melyeknek az idősebb példányait?
8. Tapasztalt-e valamilyen különbséget abban, hogy az egyes fásszárú fajoknak mely részeit fogyasztja a hód?
9. Vannak olyan fafajok, amelyeket csak vár-/gátépítésre használ a hód, nem pedig táplálkozási célra?
10. Táplálkozik-e a hód lágyszárú növényekkel? Megfigyelte-e valamely lágyszárú faj fogyasztását, vagy látott-e erre utaló nyomot?
11. Fogyaszt-e a hód terményeket? Megfigyelte-e termények fogyasztását, vagy látott-e erre utaló nyomot?
12. Minden hód épít várat?
13. Látott-e már hódvárat? Hogy nézett ki a hódvár?
14. Hogyan jellemezné a hódvárak, kotorékok környezetét?
15. Mióta van meg az Ön által ismert hódvár? Megvan-e még?
16. Látott-e már hódgátat?
17. Mióta van meg az Ön által ismert hódgát? Megvan-e még?
18. Miért van az, hogy valahol épít gátat a hód, valahol meg nem?
19. Miért van az, hogy valahol épít várat a hód, valahol meg nem?
20. Milyen helyeket, folyószakaszokat kedvel a hód? Milyen tényezők fontosak számára az élőhelye kiválasztásakor?
21. A hódok tevékenységéről hogyan tájékozódhat a lakosság a térségben?
22. Hogyan tájékozódhatott a lakosság a telepítések vagy a faj spontán megjelenésének időszakában?
23. A helyiek inkább negatívan vagy pozitívan értékelik, hogy vannak itt hódok? Ki örül nekik és ki nem?
24. Tapasztal-e tudáshiányt hód kapcsán a helyiek körében? Ha igen, miben nyilvánul ez meg?

Appendix 2. A cikk szövegtörzséből kimaradt, de fontos idézetek gyűjteménye

Fásszárú fajok hasznosítása – rágás, táplálkozás

„Ilyen tíz-tizenöt centis, inkább tíz centi körüli füzek voltak, ahol gyakorlatilag az egész állományt elintézte az állat” (H27).

„Van, amikor ilyen kisebb bokorfüzesbe gyakorlatilag így belerág egy csikot” (H47).

„Egyetlen egy alkalommal láttam egy kidöntött akácot, és azon nagyon-nagyon elcsodálkoztam, mert azt hallottam, olvastam, hogy az akácot semmilyen körülmények között nem bántja. Nézegettem, az egy frissen döntött akác volt, és figyeltem, hogy hát leveles meg minden. Levél se hiányzik, egy kéregcsippentés sincs rajta. Hát akkor miért kellett kidönteni? És kiderült, hogy belenőtt egy nyárfának annyira a tövébe, hogy nem fért hozzá. Előbb kellett kidönteni az akácot, és utána fért hozzá a nyárfához” (H22).

„Több olyan eset volt, hogy a vízparthoz közel volt valami fahasználat, tehát gyérités, tarvágás, egyebek, és az ezáltal földre került ágakat vagy hordta a vízhez, vagy csak rágtá őket” (H23).

„Ha egy fa bedőlt a vízbe, például nagyon szereti rágcsálni ezeket a kérgeket” (H31).

„Mit is nyerne vele? Kidönt egy kétméteres tőátmérőjű fát, hát... Mire le tudná rágni, addigra tönkremegy, számára ehetetlenné válik ez a vékony kéreg” (H42).

„Csónakot rágtak meg. Van egy olyan ismerősünk, aki amúgy is ladikkészítő. Teljesen új ladikot helyezett a vízre, s nem sokkal később a hód komplett kilyukasztotta. Tehát olyan lyukat rágott rá, ami miatt használhatatlanná vált a ladik” (H22).

„Láttam több helyen, amikor kiment a partra, és ott, ahol megállt, ott legelészett. Egyszer minthogyha kőriscsemetének a levelét rágtá volna, egyszer minthogyha szederlevelet. Akkor láttam már, amikor a nyílfüvet jött fogyasztani, de aztán lehet, hogy megzavartam” (H22).

„Nem annyira feltűnő, de azért a hódvár környékén lehet találni gyékényt, főleg a keskenylevelű gyékénynek a gyöktörzsmaradványait” (H17).

„Tündérrózsa meg hasonló növényeket szeretik jobban, mert ugye ahhoz nem kell nekik kijönni a biztonságot nyújtó vízből, mert ugye abból úgy tud táplálkozni, hogy végülis tulajdonképpen folyamatosan biztonságban van” (H20).

„Én, ha hód lennék, biztos rágcsálnék friss nádajtást. Azt nagyon szeretik a jószágok” (H7).

„Inkább a nyári időszakban. A vízitőknek a termése, a szára, a gyökere, különböző hínárfajok, de hát ez ilyen minimális, tehát észlelni sem lehet annyira, mert a vízben van. Hát ami olyan látványosabb volt, mondom, az inkább a vízitők” (H49).

„Én lucernásban is láttam már hódnyomokat, hogy ott legelt” (H48).

Gátépítés: kanadai vagy eurázsiai?

„A hód az minden olyan vízfolyásra gátat épít, ahol elégedetlen a vízmélységgel. Azt ő valahogy ösztönösen tudja, hogy mi az a vízhozam, amire már érdemes gátat építenie. A Hanságban főleg belvízelvezető-, öntözőcsatornákon tapasztaltuk, hogy az addig ilyen harminc-negyven centis csatornákat ilyen egy méteres, egy-huszas kis tavacskákká

duzzasztotta. Ezt szinte mindenhol megcsinálja, ahol úgy érzi, hogy erre szüksége van ahhoz, hogy az üregének vagy a várának a bejáratát víz alatt tarthassa” (H10).

„Én azt hallottam, hogy ahol ilyen vízcsobogást hall, ott érez rá ingert, hogy feltöltse, hogy [...] ne folyjon el a víz” (H36).

„A ragadozók elleni védekezés miatt. Tehát amikor nem elegendő víz veszi körül azt a területet, amit ő kiszemelt, hogy ott várat építsen, akkor földduzzasztja annyira a vizet, hogy csak vízen keresztül tudják megközelíteni az ő lakóhelyét. Tehát mindenféleképpen a hódvár bejáratának védelme érdekében” (H48).

„Ahol a vízzel borítottság lehetővé teszi és/vagy a vízzel borítottság az időszakos, ott fog esetleg gátat építeni. Azokon a helyeken, ahol mondjuk állandóan van 80 cm víz, de még mondjuk fölbírnák menni plusz két méterig, akkor ott nem fog gátat tenni, odarakni, mert hogyha csak 80 centi, akkor abban bőven elvan” (H23).

„Az a baj, hogy mindent hoz az a víz. Tehát kidönt egy fát, ami keresztülhajlik azon a patakon, akkor már aztán minden, amit hoz az eső, az megakad, és az már úgy néz ki, mint a gát. Tehát nem mondanám száz százalékra, hogy ezt maga a hód építi” (H21).

„Akkor itt, ezeken a síkvidéki területeken nálunk semmi oka nem lehetett az állatnak arra, hogy nekiálljon gátakat építeni. Minek is épített volna. Inkább az áradás kompenzálására, az élőhely kisebb elárasztása miatt a várat kellett kifejleszteni, hogy igazából a túlélést segítse vele” (H27).

„Megcsinálja szezonalban, aztán ősszel a gazdák szétszedik, mert hogy vizes a terület, meg tavasszal belvizesedik, és akkor szegény paraszt nem tud vetni, meg nem tud a traktorral a földre menni” (H23).

„Nem tud sokáig megmaradni, mert elbontogatják őket. Tehát ilyen fél évente, évente körülbelül elbontogatják. Hát azt utána vissza is rakja, de ugye a víz levezetése miatt a vízűgy rendszerint elbontja” (H25).

„Fél évnél tovább nem nagyon marad meg a gát. Nem tud, mert ugye akadályozza a víz levonulását, meg egyéb problémákat vet föl, aztán elárasztja például az erdőt” (H25).

„Ott, ahol problémákat okoz, a vízügyi hatóság árvízvédelmi okokra hivatkozva elbontja. Aztán körülbelül két nap múlva visszaépíti, de vannak olyan ártéri szakaszok, ahol gyakorlatilag semmit nem veszélyeztet, tehát például egy holtágon belül rakott gátat, az már megvan három-négy éve” (H16).

„Ami négy éve van meg ugye, az egy olyan kis csatorna, ahol a horgászok bejárnak, és a horgászok azok rendszeresen, – legalább annyira, hogy csónakkal át tudjanak rajta menni – folyamatosan idézőjelben rombolták, és folyamatosan újraépítette. Ilyenkor ugye nem tudnak bemenni a horgászok, ilyenkor szépen megvan a gát, és majd tavasszal kezdődik megint ez a sziszifuszi munka, hogy a horgász be akar menni, a hód nem akarja, hogy bemenjen a horgász, és folyamatosan építgeti, és folyamatosan rakja is újra” (H17).

„Erre talán az egyik legszemléletesebb példa nálunk, amit nem szoktak elbontani [...], ott van egy olyan jó háromméteres zuhogó. Azt töltötte föl, vagy építette föl gáttal. Az viszonylag nehezen megközelíthető, ugye nem sokan látják, nem zavar senkit” (H36).

Vár vagy kotorék?

„Képzelden el egy üregrendszer a föld alatt, ami egy csomó zsákutcában végződik, és minden zsákutca vége az valamilyen funkciót tölt be” (H23).

„Hát, mint egy nagyon lapos, csonka kúp, különböző magasságú, a fél métertől a két méterig, és az átmérője, az is olyan a két métertől akár a tíz méterig, és gyakorlatilag kirágott fadarabok, olyan nagyjából egy vagy két méteres, az ujjvastagságtól a csuklóstagságig [...] és iszapot, sarat is hord bele rendszeren, és ez úgy egymásra halmozva” (H49).

„Hát egy olyan 3-4 méter, max. négy méter átmérőjű, kisebb-nagyobb gallyakból rakott kis kunyhó” (H32).

„Egy összerakott ágak kupac, amiben van sok friss, és láthatóan a hód fognyomai is ott vannak. [...] Meg hát ugye nem is úgy sorjába' vannak összerakva az ágak, hanem gyakorlatilag úgy keresztül-kasul, hogy tartson is az valahogy” (H27).

„Általában a bejárata az víz alatt van és fölmenő járat van, amiben van egy belső költőüreg, vagy úgy mondjam, hogy lakókamra, ami már a mindenkori vízszint fölött van, hogy ha emelkedik is a vízszint, akkor azt ne tudja elérni. Ott az szárazon van. Mindig, én azt tapasztaltam, hogy mindig van egy szellőzőkürtője ennek, és általában efölé van építve maga a vár, ami vékonyabb-vastagabb ágakból áll. [...] És ez vagy azért, hogy jobban összetartsa, vagy valami más okból, de sárral van lekenve úgy mond, amit maga az állat hord föl rá” (H17).

„Gyakorlatilag nekem nagyon hasonlít ahhoz, mint amilyen várakat épített annak idején a behurcolt invazív faj, a pézsmapatkány nevezetű állat, csak jóval nagyobb. Tehát a környékbeli nád, gyékény, faágak összehordva, és ez egy olyan helyen, ami gyakorlatilag mocsárral van körülvéve. Ez a hódvár ilyen. Ágakból, gyékényből, nádból. Egy ilyen kupacnak tűnik csak az egész. Bejárat az természetesen víz alól” (H48).

„Olyan, mint egy rókavár, csak a bejárat nyílása az a víz alatt van, és fölülről pedig ágakkal, fával, kövekkel, kagylóval, sárral kitapasztja, megerősíti, hogy a farkasok meg a medvék ne ássák ki őket. Ha lennének...” (H9).

„Nem jellemző a várépítés, tehát hogy a Tiszán nincs várépítés. Én itt sosem láttam még várat. Tehát nyilván az emberek várnak mondják már azt is hogyha összehordja a kaját nagyrítván egy-egy helyre, de az nem vár, az nem olyan vár, mint amit a kanadai hód épít, tehát hogy kotorékot készít a partoldalba” (H44).

„Ahol nincsen magas partfal, tehát ahol nem tudják úgy kiépíteni, hogy kotorék kiásásával. Ugye ahol egy csatornácskának van mondjuk egy olyan húsz centi magasságú partja, ott igazán nem alkalmas a kotorék kiépítésére, és akkor ott várat építenek” (H48).

„Tehát a folyók magaspartjaiba vagy kavicsbányákba ott mindenhol [...] a partba vájt kotoréküreg van, és a kotorék bejárata pedig rágott faágakkal van betakarva” (H48).

„Ezek alapvetően kotorékban laknak. Hogyha a légzőnyílásoknál vagy egyéb okok miatt a felső talajréteg beomlik, akár a nagy vizek gyorsan apadnak és lesuvad a teteje, akkor ráhordanak gallyakat, sarat, egyebet, de alapvetően nem várépítők” (H23).

„Olyan helyeken láttam, ahol mondjuk ilyen csobogó van, és akkor ott felduzzasztotta azt a vízfolyásrészt, viszonylag szűkebb helyen, és akkor ott lakott. Bár nem voltak nagyok, ezek ilyen 2-3 köbméteres kupacok max.” (H36).

„Valószínűleg az iszap lehet az oka mondjuk a Tisza-tóban, de mondjuk a Zagyván meg ott az, hogy egyszerűen nincs ott olyan alkalmas part, vagy a talaj nem elég stabil ahhoz, hogy ott ilyen [kotorékot] kialakítson vagy nem tud kellő hosszúságú kotorékot kialakítani, és emiatt ezt kiegészíti vagy éppen kotorék helyett építi ezeket a várakat” (H44).

„Van, ahol olyan mélyen meg tudja építeni a kotorékot, meg olyan a talajszerkezet, hogy nem omlik be a kotorék. Akkor ott lehet, hogy nem, vagy ott nem hiszem, hogy erősít rá annyit. Főleg olyan helyeken erősíti a tetejét, ahol beszakadt a kotorék, vagy ahol érzi, hogy be fog szakadni” (H9).

„Várat én nálunk ott tapasztaltam, azokon a helyeken szinte minden esetben, hogy hódvár keletkezett, amikor a vízszint elkezdett ingadozni [...] Ott, amikor följött a víz, és elkezdett följövedezni, de ez viszonylag stabilan mozgott [...], tehát előntötte maximum azt a vízterületet, hogy a part se látszott ki fél méterre, akkor elkezdtek építeni a várat és ugyanez volt a tízes árvíznél pár helyen, ahol volt hódállomány, hogy némely esetben a töltéslábban csinált üreget és arra elkezdte a töltésre a rézsű mentén építeni a várat” (H27).

„Annak a bejárata az általában be van burkolva gallyakkal meg főlhordott ilyen faanyaggal” (H3).

„Szerintem mindegyik épít várat, legalábbis én, amiről tudok. [...] Lehet, hogy ez abból is adódik, hogy itt a Tisza-tavon, nálunk ugye sajátos a helyzet, mert van egy téli meg egy nyári vízszint, és több olyan várról tudok, aminek nyári vízszintnél nem látszik a bejárata, viszont a téli vízszintnél, ami egy méterrel alacsonyabb, akkor előkerül. És ott is van éléskamra, ott is van ág felhalmozva, meg télen sarazza ezt a várat” (H17).

„Nem tudom, hogy ahhoz csáládalapítás kell-e, hogy vár legyen, vagy hogy lakhatnak-e többen vagy egyedül egy-egy üregben, de szerintem el vannak ilyen kotorékokban is. Ezek valószínűleg ilyen átmeneti szállások és több is lehet belőlük” (H47).

„Szerintem nem, csak az ivarérettek. Azok is, én azt figyeltem meg, hogy első évben megépül a vár maga, és akkor az épülget két évig meg három évig is talán, egyszer csak azt lehet tapasztalni, hogy a környékről minden földet szépen ráhord a várra, tehát beföldeli. Ennekem az mindig azt jelentette, hogy már akkor lesz szaporulat” (H21).

Élőhelyválasztás

„Annak legalább egy része magaspárt volt, tehát meredek, szakadtpart jellegű, amibe a kotorékot is meg tudták csinálni” (H23).

„Az Ipolyon is főleg ott marad meg, ahol duzzasztott szakaszok vannak. Ott szimpatikusabb neki, mert ott állandó a vízmélység. Az Ipoly többi szakaszán pedig nagyon változik a vízmélység” (H9).

„Az az elgondolásom, hogy azért költözik fel a hód alapvetően ezekbe a vízfolyások melletti tavacskába, mert ott stabil a vízszint. Nyilván a gátalás is ezzel függ össze” (H47).

„A nádban, meg az ilyen magas aranyvesszős részeken nem igazán szeret járkálni” (H20).

„A nagy folyók mentén viszonylag háborítatlanul terjedtek. Tehát ott később veszik észre őket a lakosok” (H33).

„Amikor [...] lejöttek ugye a nagysodrású Öreg-Dunán, akkor egy olyan helyen telepedtek meg, ahol egy kicsit ilyen holtágjellegű állóvíz van” (H2).

„Nyilván hamarabb a magas partfalú vizesélőhelyeket keresi, de most már mindenhol van” (H2).

„Két dolog kell neki: olyan víz, hogy alábukva tudjon maradni és az odújának a bejáratát a víz alól tudja elérni, meg hogy legyen a parton olyan növényi vegetáció, amit elfogyaszt” (H42).

„Hát ugye elég mély legyen a víz, és a magaspart az lényeges. Ugyanez vonatkozik a kavicsbányák esetében is, tehát hogy kavicsbányánál is ugye a vízbe közvetlenül be tudjon menni a kotorékból, és elég magas part is legyen. Ez az elsődleges. A gátépítési rendszernél pedig az, hogy a megfelelő szintre fel tudja duzzasztani a vizet, az lényeges” (H48).

„Az ilyen kicsi vízfolyásoknál, ahol kevés a víz [...] a kotorékok meg a főbb revírek ott vannak, ahol mélyebb a víz, tehát kis vízállásnál is mélyebb a víz” (H49).

„A térségben, ha jól emlékszem, a 90-es évek végén a WWF telepített először hódokat Tiszadobon, a természetvédelmi területen holtágakba. Ott körülbelül egy hónapot töltöttek a hódok, és utána elindultak a Tiszán felfele-lefele, és ez a populáció feltehetően annak a telepítésnek a leszármazottja” (H46).

„Valahogy nem vált be nekik a holtág” (H46).

„Minden szempontból kiváló életteret talált a Bodrogsziget területén a hód. A lassú folyású csatornák miatt ugye. Sok a puhafa, fűzfa, nyugalom van, táplálék van neki bőven” (H41).

A kotorék helyének kiválasztása

„Szereti a kérésztelepeket, tehát az agyagos partoldalakat szereti leginkább. Azok jó masszívak és stabilak, jó tartása van, mondom. Jó a mikroklímája a kölykezés szempontjából is, meg a telelés szempontjából. Nem olyan instabil, mint a homok. Tehát azokat a helyeket szereti, ahol vannak jó stabil, beállt kérésztelepek. Ott ugye, azokon a helyeken nagyon sok esetben a hód is benne van a partoldalban” (H44).

„Ott van a fa fölött, meg ott van a gyökérrel átszőtt agyagpart, ugye ezeket nagyon szereti. [...] Ahol az agyagfalba nincs fa, ott azokat elkerüli, oda nem készíti a kotorékot. Én várat nem láttam még sose” (H44).

„Az ilyen agyagos, homokos pályát nem szereti, mert hogyha sokat és benne, az előbb-utóbb leomlik, illetve az intenzív hullámozás hatására nagyobb darabok le tudnak szakadni egyszerre, de hogyha ez valami fák gyökérzetével van megerősítve, és nem négy méteres, függőleges partfalról beszélünk, akkor simán beleköltözik” (H23).

„Ahol általában ilyen hódüreget láttam, ott egy kicsit ilyen szakadópartos jellegű volt a hely mindenhol. Sőt néhol a Tiszán kimondottan olyan helyeken csinálta az üregét, ahol láthatóan ember nem tudott közel menni. Emberi jelenlétet ott nem. Horgász sem tudott odamenni arra a partra” (H27).

„Nálunk mindenhol ott van a gyalogakác, ott van az amerikai kőris, a magyar fafajokon kívül, de általában nem olyan könnyű helyen van [a hódvár], hogy csak úgy odamegy az ember, hanem hogy hajtogatni kell azért a bokrokat széjjel” (H21).

„Mindenképpen abban különbözhet, hogy a visszaduzzasztott víz mennyisége mindig biztonságosan megközelíthetetlené teszi a várat az egyéb ragadozók számára. Tehát ott mindig úgy össze tud gyűlni víz – vagy mélyebb, vagy odafolyik a víz és utána ott megállítja –, hogy ne lehessen a várhoz annyira hozzáférni. Illetőleg a part felől is akár sűrűbb lehet a

növényzet, és elhagyottabb, hogy nehezebben lehessen megközelíteni a szárazföld felől” (H34).

Építőanyagok (vár- és gátépítés együtt)

„Gátépítésbe bevonta. Veresgyűrűsom, kukorica és fűzágak voltak sárral keverve” (H23).

„Hát a tiszalúci hódok ott legfőképpen fűzágakat használnak keresztbe, és azt eltömítik szerintem a lágyszárú növényekkel, a náddal meg a gyékénnyel, hogy még jobban tartsa a vizet” (H48).

Ismeretterjesztés, ismeretszerzés

„Nyilván a telepítéskor volt egy nagy kampány, ami jó sok pénzbe került, és gyakorlatilag főműsoridőben volt lejátszva a tévében, rádióban, egyéb helyeken. Gyakorlatilag most már annyira elterjedt a hód egy csomó helyen, hogy plusz, külön információ nem nagyon érdekli az embereket” (H23).

„Amikor a visszatelepítés volt, akkor gyakorlatilag a csapból is ez folyt” (H28).

„Tehát most, hogy van hód, már nem annyira érdekes” (H19).

„Újságcikkek voltak. Igen, kezdetben nagy lelkesedéssel fogadták, aztán ez a lelkesedés alábbhagyott. Most már az egyes, kettes számú közellenségek között van. [...] Az újságcikkekben kezdetben arról volt szó, hogy milyen nagyszerű, új látványossága a Szigetköznek. Aztán ez megváltozott, hogy hát mennyi kárt okoznak a hódok” (H40).

„Nem szándékozott senki megismerni az állatot, hanem azonnal rányomtuk a pecsétet, hogy az egy káros állat” (R5).

„Nyilvánvalóan valamennyi természeti értékre ráférne, ahogy korábban volt a televízióban, – nagy szeretettel üdvözöltem – ez a Szót kér a természet. Gyakorlatilag ilyen egy perces snitteken mutattuk be hazánk természeti értékeit. Egy ilyenben mindenképpen helyet kaphatna a hód is, de nem gondolom azt, hogy kiemelném a többi, akár védett emlős közül” (H9).

„Pont ebből a szerethetőségéből fakadóan, meg a látványosságából fakadóan állandó része az előadásoknak. Tehát nem nagyon lehet kihagyni egy Tiszás előadásból a hódot, és ebből fakadóan nemcsak az előadásokon, hanem az ismeretterjesztő kiadványokban is megjelenik. [...] Be lehet látványosan mutatni a rágásának az eredményét, amikor ki van rágva néhány fűzfa egy helyen, tehát, hogy az is látványos egy fényképen. [...] Meg hát nyilvánvalóan, ha van valamilyen természetfilm, ami kötődik mondjuk egy nemzeti parkhoz, akkor adott esetben megint egy jól dokumentálható, jól bemutatható fajról van szó. Egy halvány gezt jóval nehezebb ilyen szempontból az emberekkel megszerettetni vagy megismertetni egyáltalán. [...] Tehát ilyen szempontból, hogy mondjam... Inkább alkalmas természetvédelmi jellegű kommunikációra ez az állat, mint egy más faj” (H44).

„Nem nagyon van így tájékoztatás a hódokról, de most, ha hangosan gondolkodok, akkor mégiscsak hogy van, mert hogy annak idején [...] a WWF csinált ilyen táblákat, és raktak ki területekre. Illetve ami még működik az az, hogy a környezeti nevelés kapcsán a gyerekek nagyon sok tájékoztatást kapnak, meg kutakodunk, meg előadásokat tartunk. Környezeti nevelés keretein belül azért a lakosság is kap megfelelő szerintem. Akinek igénye van az talál csatornát” (H2).

„Én megyeszerzte járok iskolákba, óvodákba előadást tartani, és minden esetben bemutatom a hódot” (H2).

„Aki velünk egyszer vízre száll vagy túrázik, hall a hódról, meg ezt a kérdést komplexen látja. Tehát azért dolgozunk az ügyön” (H18).

„Konkrét lakossági tájékoztatás nincs, hanem a környezeti nevelés kapcsán közvetve kapják a szülők és a családok felnőtt tagjai az ismereteket” (H2).

„Hát szerintem ők [a helyi lakosok] tájékoztatnak bennünket” (H2).

„De azért annyira érintettek vagyunk már – hogyha fogalmazhatok így –, a hócipőnk már kezd azért megtelni ezzel” (H15).

„Mi most vagyunk ebben a stádiumban, hogy érezzük, hogy valamit muszáj lesz tenni [...] Magunkon akarunk segíteni, nyilván” (H15).

„Na most emiatt van egy ilyen jellegű féloldalasság, hogy nyilván a telepítési dolgokról meg a terjeszkedés sikeréről nem mi számoltunk be, hiszen úgymond az a WWF-nek a projektje volt. A problémákat meg mi sem reklámozzuk” (H39).

„A kommunikációs eszközöknek a tárháza az elég széles, tehát van rá nagyon sok lehetőség meg eszköz. Az hiányzik ebben, hogy nincsen olyan szervezet vagy szerv vagy gazdálkodói csoport, aki ennek a tudásnak a terjesztését feladatának tartaná, és ebben oda is tenné magát” (H33).

A hód ismerete és megítélése a helyi lakosság körében

„Tájékozottnak vélt emberek nem is sejtették, hogy már tizenévek óta hód van itt, a Közép-Tisza mentén” (H25).

„Úgyhogy végülis én azt gondolom, hogy a Kisalföldön valamilyen szinten szinte mindenki tud a hódról. [...] mivel a legtöbb embernek személy szerint nincs hozzá köze, nem találkozik károkozóként a hóddal, ezért vagy semlegesek vagy inkább szimpátiával viseltetnek. Bizonyos szűk szakmai csoportok, tehát elsősorban azok, akik a vízelvezetéssel kapcsolatos dolgokban érdekeltek, illetve kettő gazdálkodó [...], ők egyértelműen ellenségesek (H42).

„Most mit lehetne pótolni? Tehát igazából népszerűsíteni ezt az állatot, se az állatnak, se senkinek nincs rá szüksége, mert alapvetően vissza is ütné. [...] De minek is népszerűsíteni, mert nekünk sem éppen az az állat, ami olyan nagyon-nagyon hiányzik ide a területre” (H25).

„Az, hogy a hód mindig is Magyarország őshonos állata volt, amit az ember pusztított ki, ezért az ember felelős azért, hogy az ilyen állatokat visszatelepítse, és életteret biztosítson nekik” (H30).

„Nagyon szeretem a hódot nagyon szimpatikus állat. Nagyon sokat mesélek a diákoknak róla. Próbálom bemutatni ennek a helyzetnek a komplexitását. Nagyon jó oktató állat. Tehát hogy ilyen ökológiai mintasztori. Tehát hogy hogyan tűnt el, hogy jött vissza, miért jó, hogy visszajött, miért küzdenek ellene a nagy erdészetek, stb. Tehát ez az egész hód sztori egy optimális oktatási téma. Tehát mi azért is szeretjük nagyon, hogy rengeteget lehet róla mesélni, és tanulságos” (H18).

„Nem érzek igazából társadalmi igényt a hóddal való foglalkozásra” (H38).

„Ezt nehéz megítélni, mert akivel mi beszélünk, az nyilvánvalóan az, aki negatívan ítéli meg” (H15).

„Hát nyilván, aki eljön egy ilyen nyílt túrára, amilyenünk van tavasszal, azok szeretik. Azok mindig akarnak hódrágást látni, meg szeretik a természetet, ezek olyan emberek. Nyilván, akinek meg van egy erdődarabkája a folyó mellett, az meg ellenségesen viszonyul a hódhoz. Úgyhogy változó. Szerintem többen szeretik, mint ahányan utálják” (H12).

„Én örülök. Nem tudom erre a kérdésre, hogy miért örülök, de rám pozitívan hat, nem okozott anyagi kárt. Ha nekem lenne vízparti területem és ott kirágná a frissen ültetett fákat, akkor lehet, hogy egy kicsit másként néznék rá, de mivel nekem nincs ilyen, ezért örülök. Egy színfoltja a területnek. [...] Szerintem rendkívül aranyos jószágok. Egy élmény megpillantani, egy olyan élmény, ami nem anyagi (H40).

„Az átlagemberek között inkább tűnik most már negatívnak a megítélése. Én magam részéről úgy gondolom, hogy az életem azáltal gazdagabb, hogy még egy ilyen élőlénnel találkozhatom” (H22).